

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m., dels ock i ämnet väckt motion.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 23 januari 1942 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 64, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—12:o.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet hänvisa till propositionen.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkterna 1:o—10:o hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva,

1) att kronoegendomen 1 mantal Svista nr 2 litt. B (2¹) i Alunda socken, Uppsala län, må för en köpeskilling av 32,000 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt jämlikt 9 § förordningen för egendomens arrendator Johan Hugo Mattsson, därvid samtliga mellan Mattsson och kronan varande, på gällande arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs förefintliga anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen, samt under villkor i övrigt

att egendomen försäljes med tillträde den 14 mars 1943 i då befintligt skick,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan, samt

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur;

2) att kronoegendomen Ilund 1¹ i Boglösa socken, Uppsala län, må mot en köpeskilling av 14,800 kronor försäljas till arrendatorn K. M. Johansson, därvid samtliga mellan köparen och kronan varande, på gällande arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs förefintliga anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen, samt under villkor i övrigt

att egendomen överlåtes med tillträde den 14 mars 1943 i då befintligt skick,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köparen ensam skall svara för egendomen åbelöpande kostnader för Rickeby—Hemsta—Boglösa vattenavledningsföretag av år 1926,

att köpeskillingen skall erläggas i enlighet med bestämmelserna i 21 § och 22 § A) förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse;

3) att, sedan från kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Tännö Kåragård nr 3 litt. Ka (3¹) i Tännö socken, Jönköpings län, avstyckats ett till byggmästaren Robert Linell upplåtet område om cirka 0.1964 hektar, egendomen må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i två lotter, nämligen

dels omförmälda område till en köpeskilling av 1,000 kronor jämte kostnaderna för områdets avstyckning med hembuds rätt jämlikt 10 § förordningen för Linell,

dels ock huvudgårdslotten till en köpeskilling av 61,400 kronor och med hembuds rätt jämlikt 9 § förordningen för egendomens arrendator Oskar E. Svensson, därvid samtliga på arrendekontraktet grundade fordringsanspråk mellan Svensson och kronan med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

skolande vid försäljningarna i övrigt gälla

beträffande båda lotterna

att desamma försäljas med tillträde å dag, som domänstyrelsen bestämmer, i då befintligt skick,

att, därest vid avstyckningen större arealförändringar skulle ifrågakomma, de för lotterna bestämda köpeskillingarna skola regleras efter ett pris av 50 öre för kvadratmeter, och

beträffande huvudgårdslotten

att försäljningen icke omfattar andra å lotten befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan, samt

att köparen ansvarar för å kronoegendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande annuiteter och kostnader för egendomen berörande torrlägningsföretag;

4) att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Tollarp nr 5 och 8 i Västra Vrams socken, Kristianstads län, de å en av distriktslantmätaren Bertil Frostenson år 1940 upprättad karta med nr 19—22 betecknade tomterna med en areal av sammanlagt 3,848 kvadratmeter må försäljas till Stiftelsen Lindåsa, hem för sjuksköterskor, för en köpeskilling av 5,085 kronor,

skolande för försäljningen i övrigt gälla

att tomterna försäljas med tillträde den 14 mars 1942 i då befintligt skick,

att försäljningen icke omfattar andra å tomterna befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att innehavare av över tomterna med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

att köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet, samt

att i övrigt bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. skola i tillämpliga delar lända till efter rättelse;

5) att av kronoparken Kroppstad i Ny socken, Värmlands län, lägenheterna Kroppstad 2¹², 2¹³ och 2¹⁴ med tillhörande vattenrätt må såsom en lott försäljas till Åmotfors Pappersbruks Aktiebolag för en köpeskilling av 65,500 kronor, därav 310 kronor 51 öre utgöra förskotterad avstyckningskostnad, därvid det rörande lägenheterna gällande arrendeavtalet skall upphöra att gälla samt varken kronan eller bolaget äga framställa fordringsanspråk gent emot den andre på grund av förenämnda arrendeavtal, med undantag dock för till äventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, samt under villkor i övrigt,

att lägenheterna överlätas med tillträde den 14 mars 1942 i då befintligt skick,

att försäljningen icke omfattar andra å lägenheterna befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köpeskillingen erlägges på så sätt att av kapitalbeloppet 15,000 kronor betalas vid köpekontraktets underskrivande, 15,000 kronor den 14 mars 1943, 15,500 kronor den 14 mars 1944 och 20,000 kronor den 14 mars 1945 varjämte ränta efter fem procent å oguldet belopp erlägges vid nämnda amorteringstillfällen, samt

att vid försäljningen bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i övrigt skola i tillämpliga delar lända till efter rättelse;

6) att kronoegendomen 1 mantal Skeppsta nr 1 (1¹) i Hackvads socken, Örebro län, må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. för en köpeskillning av 43,460 kronor med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för egendomens arrendator Holger Andreasén och med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, därvid köparen skall erlægga den del av arrendeavgiften, som belöper å tiden från den 14 mars tillträdesåret till dagen för köpebrevs utfärdande, samt alla mellan Andreasén och kronan förefintliga, på gällande arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

skolande i övrigt för försäljningen gälla

att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet finnes,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att å egendomen befintlig, utstämplad skog icke medföljer försäljningen,

att kronan förbehålles rätt att intill den 1 juni 1944 från egendomen bortforsla såväl förenämnda skog som å egendomen befintliga, redan upphuggna skogsprodukter, samt

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur;

7) att kronoegendomen 2 mantal Åkerby nr 1 och 2 (1¹ och 2¹) i Edsbergs socken, Örebro län, må för en köpeskillning av 66,800 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom

m. m. med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för egendomens arrendator Algot Johansson och med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, därvid Johansson skall erlagga den del av arrendeavgiften, som belöper å tiden från den 14 mars tillträdesåret till dagen för köpebrevs utfärdande, samt alla mellan arrendatorn och kronan förefintliga, på gällande arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

skolande i övrigt för försäljningen gälla

att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köparen skall svara för gäldandet av egendomen åbelöpande annuiteter av avdikningslånet för Kälkesta—Åkerby dikningsföretag,

att försäljningen icke omfattar å egendomen befintlig, utstämplad skog,

att kronan skall äga att intill den 1 juli 1944 från egendomen bortforsla såväl förenämnda skog som ock å egendomen befintliga, redan upphuggna skogsprodukter, samt

att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur;

8) att kronoegendomen 1 mantal Äversta nr 2 (2¹) i Glanshammars socken, Örebro län, må mot en köpeskilling av 36,000 kronor försäljas till arrendatorn Karl Axel Persson med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, därvid det för egendomen gällande arrendekontraktet skall upphöra att gälla samt alla mellan kronan och Persson förefintliga, på nämnda arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen,

skolande för försäljningen i övrigt gälla

att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att innehavare av över egendomen med vederbörligt

tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av tillsyn, reparation eller förändring av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

att köparen skall svara för gäldandet av egendomen åbelöpande annuiteter av odlingslån,

att köpeskillingen skall erläggas på sätt föreskrives i 21 § och 22 § A) förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt

att i övrigt bestämmelserna i nämnda förordning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse;

9) att kronoegendomen 1 mantal Norrby nr 4 (4¹) i Harde-
mo socken, Örebro län, må mot en köpeskillning av 50,000 kronor försäljas till arrendatorn Oskar Albin Johansson med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, därvid det mellan Johansson och kronan upprättade arrendekontraktet skall upphöra att gälla och samtliga mellan Johansson och kronan förefintliga, på nämnda arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av till äventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen, samt under villkor i övrigt

att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att å egendomen befintlig, före den 19 augusti 1941 för avyttring avverkad eller utstämplad skog icke skall ingå i försäljningen,

att kronan förbehålles rätt att intill den 1 juni 1944 från egendomen bortforsla förenämnda skog,

att köparen såsom ägare av egendomen medgiver vattenfallsstyrelsen rätt att dels kostnadsfritt för all framtid bibehålla en över egendomen framdragen högspänningsledning, dels borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar, vilka emellertid skola alltjämt tillhöra egendomens ägare och tillvaratagas av honom, dels ock för styrelsens personal erhålla obehindrat tillträde till egendomen för ledningens tillsyn och underhåll samt för reparation av densamma, skolande vattenfallsstyrelsen ersätta skada, som orsakas genom trädens eller buskarnas borttagande eller genom vållande av styrelsens personal,

att vattenfallsstyrelsen till säkerhet för omförmälda rättig-

heter må till förmån för den av Kungl. Maj:t och kronan ägda strömfallsfastigheten Ekenäs 2² i Vinnerstads socken, Östergötlands län, erhålla servitutsinteckning i egendomen,

att köparen, innan sådan inteckning meddelats, skall vara skyldig att vid överlåtelse av egendomen eller del därav göra förbehåll om ifrågavarande rättigheters bestånd ävensom förbinda ny ägare att vid sådan överlåtelse göra samma förbehåll,

att köpeskillingen erlagges på sätt föreskrives i 21 § och 22 § A) förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt

att i övrigt bestämmelserna i nämnda förordning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse;

10) att kronoegendomen 1 mantal Yllesta nr 2 (2¹) i Kolbäcks socken, Västmanlands län, må med undantag av ett genom köpebrev den 1 april 1927 till Kolbäcks församling försålt område om cirka 1.5760 hektar, för en köpeskillning av 46,500 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § förordningen för egendomens arrendator Ernst Jonsson och med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, därvid köparen skall erlagga den del av arrendeavgiften, som belöper å tiden från den 14 mars 1942 till dagen för köpebrevs utfärdande, samt alla mellan arrendatorn och kronan förefintliga, på gällande arrendekontrakt grundade fordringsanspråk med undantag av eventuella anspråk på oguldna arrendeavgälder och skatter skola anses vara reglerade i och genom försäljningen, samt under villkor i övrigt

att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes,

att försäljningen icke omfattar andra å egendomen befintliga hus och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köparen skall svara för de skyldigheter som åvila egendomen på grund av delaktighet i Yllesta-Gränby vattenavledningsföretag,

att köparen såsom ägare av egendomen medgiver vattenfallsstyrelsen rätt att dels kostnadsfritt för all framtid bibehålla en över egendomen framdragen högspänningsledning, dels borttaga för ledningen hinderliga och för dess säkerhet farliga träd och buskar, vilka emellertid skola alltjämt tillhöra egendomens ägare och tillvaratagas av honom, dels ock för styrelsens personal erhålla obehindrat tillträde till egendomen för ledningens tillsyn och underhåll samt för

reparation av densamma, skolandet vattenfallsstyrelsen ersätta skada, som orsakas genom trädens eller buskarnas borttagande eller genom vållande av styrelsens personal,

att vattenfallsstyrelsen till säkerhet för nämnda rättigheter må till förmån för den av Kungl. Maj:t och kronan ägda lägenheten Söderfors 1² i Älvkarleby socken, Uppsala län, erhålla servitutsinteckning i egendomen,

att köparen, innan sådan inteckning meddelats, skall vara skyldig att vid överlåtelse av egendomen eller del därav göra förbehåll om ifrågavarande rättigheters bestånd ävensom förbinda ny ägare att vid sådan överlåtelse göra samma förbehåll, samt

att annan innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragen elektrisk ledning förbehålles rätt att bibehålla ledningen utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningens innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningen ävensom för skada, som förorsakas å kreatur;

11) Under punkt 11:o har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kronolägenheten Strömsholms värdshus i Kolbäcks socken, Västmanlands län, må från och med den 14 mars 1942 överflyttas från domänstyrelsens till riksmarskalksämbe-
tets förvaltning.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Andersson* i Vigelsbo väckt motion, nr 263, däri hemställts dels att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära att arrendatorn av lägenheten i fråga H. J. Larsson måtte erhålla rätt att friköpa lägenheten, dels ock att, därest detta yrkande ej kunde bifallas, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära att, innan lägenheten ifråga ställdes under förvaltning av annan myndighet än domänstyrelsen, denna måtte förpliktigas att inlösa de Larsson tillhöriga, å lägenheten befintliga byggnaderna med ett belopp, som fastställdes efter värdering av opartiska värderingsmän.

Ifrågavarande lägenhet, som är belägen i omedelbar närhet av Strömsholms slott, innehåller en areal av 0.45 hektar tomtmark. Värdshusbyggnaden jämte visst markområde står under domänstyrelsens förvaltning, under det att huvudparten av kungsgården förvaltas av riksmarskalksämbe-
tets. Strömsholms slott jämte tillhörande byggnader och parkområde är upptaget i den av Kungl. Maj:t den 25 januari 1935 fastställda förteckningen över byggnadsminnesmärken. De i anslutning därtill utfärdade föreskrifterna avse ett område, som bland annat innefattar värdshusbyggnaden jämte viss del av därtill hörande mark.

Beträffande den utredning, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts framställning, får utskottet hänvisa till sid. 26—28 i statsrådsprotokollet.

I avseende å vad som anförts till stöd för motionen hänvisas till denna.

Föredragande departementschefen, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har an-
fört följande:

»Med hänsyn till vad i ärendet upplysts, finner jag det lämpligt att förvaltningen av ifrågavarande kronolägenhet överföres från domänstyrelsen till riksmarskalksämberet. Domänstyrelsens rättigheter och skyldigheter enligt det för lägenheten gällande arrendekontraktet torde helt böra övertagas av riksmarskalksämberet. Överflyttningen av förvaltningen bör i bokföringshänseende få den konsekvensen, att lägenheten avföres från statens domäners fond som sålunda bör nedskrivas med lägenhetens bokförda värde, vilket utgör 17,000 kronor.»

Såsom framgår av den i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen är Strömsholms slott jämte tillhörande byggnader och parkområde upptaget i en av Kungl. Maj:t fastställd förteckning över byggnadsminnesmärken. Det samma gäller icke värdshusbyggnaden, men denna jämte viss del av tillhörande mark beröres av de i anslutning till nämnda förteckning utfärdade föreskrifterna. Då huvudparten av kungsgården förvaltas av riksmarskalksämberet, anser utskottet lämpligt att såsom i propositionen föreslås jämväl värdshuset med tillhörande mark ställes under sistnämnda myndighets förvaltning. Utskottet kan alltså tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Utskottet.

Vidkommande det i motionen II: 263 framställda yrkandet, att arrendatorn Larsson måtte erhålla rätt att friköpa värdshuslägenheten, kan utskottet, med hänsyn till önskvärdheten av att kulturhistoriskt märkliga byggnader icke utan särskilda skäl frånhändas kronan, icke tillstyrka bifall till berörda yrkande.

Vad slutligen angår det i motionen framställda alternativa yrkandet, att innan lägenheten i fråga ställes under förvaltning av annan myndighet än domänstyrelsen, denna måtte förpliktas att inlösa de Larsson tillhöriga å lägenheten befintliga byggnaderna, utgår utskottet ifrån, att Larsson efter nuvarande arrendeperiods slut den 14 mars 1943 beredes tillfälle att teckna nytt kontrakt i avseende å lägenheten. Då eventuella inlösenanspråk icke lämpligen böra upptagas till prövning förrän i samband med Larssons frånträdande av arrendet, synes utskottet denna fråga nu böra upptagas till behandling. Utskottet kan alltså icke heller i sistnämnda del tillstyrka bifall till motionen. Emellertid förutsätter utskottet, att vid bestämmandet av den arrendeavgäld, som Larsson har att erlægga efter den 14 mars 1943, skälig hänsyn tages till de i motionen anmärkta förhållandena.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II: 263 må medgiva, att kronolägenheten Strömsholms värdshus i Kolbäcks socken, Västmanlands län, må från och med den 14 mars 1942 ställas under riksmarskalksämberets förvaltning, därvid ämberet har

att inträda i domänstyrelsens rättigheter och skyldigheter i förhållande till arrendatorn Hj. Larsson enligt gällande arrendekontrakt den 4 och den 12 januari 1932;

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag under punkt 12:o hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva,

12) att lägenheten Grängsjö 3^s (Lövås Östra) under kronoparken Boda Bruk i Enångers socken, Gävleborgs län, må för en köpeskillning av 7,000 kronor, därav 357 kronor utgöra förskotterad avstyckningskostnad, försäljas till arrendatorn Per Fridolf Jonsson med tillträde å dag som domänstyrelsen bestämmer, därvid det rörande lägenheten gällande arrendeavtalet skall upphöra att gälla samt varken kronan eller Jonsson äga framställa fordringsanspråk gent emot den andre på grund av nämnda arrendeavtal, med undantag dock för till äventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter, samt under villkor i övrigt

att lägenheten överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet finnes,

att försäljningen icke omfattar andra å lägenheten befintliga byggnader och anläggningar än sådana, som tillhöra kronan,

att köpeskillningen må erläggas jämlikt 21 § och 22 § A) förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., samt

att i övrigt bestämmelserna i nämnda förordning skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Stockholm den 17 mars 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 11.